

УДК 342.9:351.751(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v106.2025.18>*В. О. Рядінська, Ю. В. Седнєв*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАГОРОДЖЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ В УКРАЇНІ

Актуальність теми. Інститут нагородження вогнепальною зброєю на сучасному етапі в Україні піддається суттєвій критиці з боку суспільства. В публіцистичній сфері все частіше лунають аргументи щодо доцільності відходу від нього як анахронічного пережитку пострадянської культури, де в умовах обмеженого доступу до вогнепальної зброї для населення таке нагородження слугувало винятковою формою заохочення, доступною лише для вузького кола осіб (переважно представників силових структур, органів державної влади або осіб, наближених до політичної еліти). Прихильники легалізації короткоствольної нарізної зброї в Україні підкреслюють дискримінаційність існування інституту нагородної вогнепальної зброї, який надає окремим особам право на володіння нею, в той час як інші такого права позбавлені. Відсутність прозорості процедури нагородження, небезпечні прецеденти нагородження представників політичної еліти, використання нагородної вогнепальної зброї в побутових конфліктах – все це впливає на формування негативного відношення до інституту нагородження вогнепальною зброєю.

Особлива увага останнім часом привернута до суттєвого збільшення кількості нагородження вогнепальною зброєю за відомчою ініціативою [1]. І хоча кількість вогнепальної зброї, виданої окремими органами та міністерствами невідома (оскільки інформація про такі нагородження відноситься до інформації з обмеженим доступом відповідно до Постанови Верховного Суду у справі №826/5046/16 від 21 серпня 2019 року [2], і офіційних статистичних даних по цьому питанню немає), але за результатами журналістських розслідувань можна дійти висновку, що вони набагато збільшилися з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України [3–5].

Однією з причин становища, що склалося, є проблеми в правовому регулюванні нагородження вогнепальною зброєю, дослідження яких та розроблення шляхів їх усунення набувають в умовах мілітаризації цивільного українського суспільства, обумовлених зовнішньою агресією, особливої актуальності.

Окремі аспекти правового регулювання нагородження вогнепальною зброєю в Україні досліджували М. Дей [6, с. 129–133], І. Ковбас [7], Д. Коритько [8, с. 82–87], А. Майдебуря [9, с. 251–257], О. Зубцов [10], О. Бокий [11], О. Кузніченко [12, с. 122–127], Є. Курінний [13] та інші, проте комплексного і системного дослідження проблем в цій сфері та шляхів їх усунення в контексті сучасних викликів досі бракує.

Метою нашої статті є аналіз правового регулювання нагородження вогнепальною зброєю в Україні, виявлення проблем в такому регулюванні та формування пропозицій щодо шляхів їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Нагородження вогнепальною зброєю, за визначенням ряду науковців, обумовлене історичною традицією, що бере свій початок ще з доби Гетьманщини та Козацької держави, продовжилося в період Української Народної Республіки та більш пізні періоди. В Радянському Союзі нагородження вогнепальною зброєю було видом відомчих заохочувальних відзнак, а нагородження почесною зброєю із золотим зображенням Державного герба СРСР – видом державних нагород. З прийняттям в 2000 році Закону України «Про державні нагороди України» № 1549-III (далі – Закон № 1549-III) (що відбулося на заміну Положення про державні нагороди Української СРСР, затвердженого 7 травня 1981 року Указом Президії Верховної Ради Української РСР [14]), український законодавець до видів державних нагород відніс відзнаку «Іменна вогнепальна зброя», що закріпив у статті 3 цього нормативного акту [15].

Крім вищевказаного закону, на сучасному етапі правове регулювання нагородження вогнепальною зброєю в Україні здійснюється на підставі:

Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21 серпня 1998 року (далі – Інструкція про обіг зброї), в якій визначаються умови та порядок видачі, придбання, перевезення, зберігання, носіння зброї, в тому числі нагородної [16];

Положення про відзнаку Президента «Іменна вогнепальна зброя», затвердженого Указом Президента України від 29 квітня 1995 року № 341/96, в якому до видів державних нагород віднесено відзнаку Президента «Іменна вогнепальна зброя» та визначаються правові підстави нагородження цією державною нагородою [17];

Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 травня 2022 року № 306, де визначався порядок нагородження такими заохочувальними відзнаками Міністерством внутрішніх справ [18];

Дисциплінарного статуту Національної поліції України, затвердженого Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII, у пункті 10 частини другої статті 6 якого передбачається, що «до видів заохочень, що застосовуються в Національній поліції України, відноситься заохочення відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України “Вогнепальна зброя”» [19];

Дисциплінарного статуту Збройних сил України, затвердженого Законом України від 24 березня 1999 року № 551-XIV, у статті 32 розділу II якого передбачено, що «Відзнакою “Іменна вогнепальна зброя” нагороджує Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України» [20];

Положення про відомчу заохочувальну відзнаку Міністерства оборони України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженого наказом Міністерства

оборони України № 693 від 23 жовтня 2012 року, яким визначається порядок нагородження такою зброєю цим Міністерством [21];

Положення про відомчу відзнаку Служби безпеки України «Вогнепальна зброя», затвердженого наказом Служби безпеки України № 127 від 13 травня 2020 року, де визначається порядок нагородження такою зброєю в зазначеній службі [22];

Положення про відомчі заохочувальні відзнаки УДО «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженого наказом Управління державної охорони України № 115 від 16 лютого 2021 року, яким визначається порядок нагородження вказаними відомчими заохочувальними відзнаками в зазначеному управлінні [23];

Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Головного управління розвідки Міністерства оборони України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженого наказом начальника Головного управління розвідки Міністерства оборони України (з основної діяльності) від 25 листопада 2020 року № 146, яким визначається порядок нагородження вказаними відомчими заохочувальними відзнаками в зазначеному управлінні [24].

На підставі дослідження правових приписів цих нормативних актів хотілося б звернути увагу на наступне.

В різних нормативних актах відносно здавалося б одного предмету – нагородної вогнепальної зброї – використовуються різні поняття. Так, в Законі № 1549-III застосовується поняття «державна нагорода – відзнака “Іменна вогнепальна зброя”», в Інструкції про обіг зброї – поняття «нагородна зброя», в Положеннях про відомчі заохочувальні знаки, затверджених наказами Міністерства внутрішніх справ України № 1521 від 19 травня 2015 року, Міністерства оборони України № 693 від 23 жовтня 2012 року, Служби безпеки України № 127 від 13 травня 2020 року, Управління державної охорони України № 115 від 16 лютого 2021 року річ йде про відомчу заохочувальну відзнаку «Вогнепальна зброя». Тобто, в законодавстві застосовуються три поняття: державна нагорода – відзнака “Іменна вогнепальна зброя”; нагородна зброя; відомча заохочувальна відзнака “Вогнепальна зброя” (далі – ВЗВ “Вогнепальна зброя”).

При цьому, державні нагороди і відомчі заохочувальні знаки – різні види нагород. Так, державні нагороди України є вищою формою відзначення громадян за видатні заслуги у розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною (стаття 1 Закону № 1549-III), а відомчі заохочувальні відзнаки встановлюються з метою заохочення та відзначення особистих трудових досягнень у професійній, службовій діяльності, за бездоганну службу та особливі заслуги під час виконання службових обов’язків працівників центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, що входять до сфери їх управління, військовослужбовців та працівників військових формувань, осіб рядового і начальницького складу, працівників державних правоохоронних органів, а також інших осіб (стаття 1 Положення про відомчі заохочувальні відзнаки, затвердженого Указом Президента України від 30 травня 2012 року № 365/2012 (далі – Положення про відомчі заохочувальні відзнаки)) [25].

У випадках, коли предметом нагородження виступає вогнепальна зброя, виникає питання, чи однаковий предмет у державної нагороди «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» та відомчої заохочувальної відзнаки “Вогнепальна зброя”?

Згідно Опису відзнаки Президента «Іменна вогнепальна зброя», затвердженого Указом Президента України від 29 квітня 1995 року № 341/96, *«відзнакою Президента України “Іменна вогнепальна зброя” є пістолет моделі “ФОРТ-12”, корпус якого виготовляється з легованих конструкційних сталей, а рукоятка – з благородних порід дерев. Пістолет має заводську маркіровку, товарний знак, а також пластинку, на якій гравірується прізвище, ім'я, по батькові нагородженого»* [26].

В Інструкції про обіг зброї зазначається:

«Нагородною вважається зброя, одержана в порядку, встановленому законодавством України» (пункт 12.6 глави 12 розділу II) [16];

«Вогнепальна зброя – ствольна зброя, яка призначена або може бути легко пристосована для ураження цілей снарядами (крім гумових чи аналогічних за своїми властивостями снарядів не смертельної дії), що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металюного заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані. Достатньою для ураження цілі є питома кінетична енергія снаряда, величина якої на відстані одного метра від дульного зрізу зброї повинна бути рівна чи більша за 0,5 Дж/мм²» (пункт 8.2 глави 8 розділу II) [16].

В Положенні про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 травня 2022 року № 306, вказується: *«для нагородження відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України “Вогнепальна зброя” використовується вогнепальна зброя вітчизняного або іноземного виробництва, що має номер і штамп (марку) виробника, придбана (отримана) в установленому законодавством порядку»* (пункт 3 розділу I) [18];

Згідно з пунктом 1.2 розділу I Положення про відомчу заохочувальну відзнаку Міністерства оборони України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженого наказом Міністерства оборони України № 693 від 23 жовтня 2012 року, *«відзнакою “Вогнепальна зброя” є пістолет, револьвер та мисливська вогнепальна зброя»* [21];

Відповідно до пункту 3 розділу I Положення про відомчу відзнаку Служби безпеки України «Вогнепальна зброя», затвердженого наказом Служби безпеки України № 127 від 13 травня 2020 року, *«зброя, що використовується як відзнака “Вогнепальна зброя”, має заводське маркування і товарний знак»* [22];

Відповідно до пункту 3 розділу I Положення про відомчі заохочувальні відзнаки УДО «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженого наказом Управління державної охорони України № 115 від 16 лютого 2021 року, *«зброя, що використовується як відзнака “Вогнепальна зброя”, має заводське маркування і товарний знак»* [23].

Таким чином, державною нагородою «Відзнакою “Іменна вогнепальна зброя”» може бути лише пістолет моделі “ФОРТ-12”, при цьому він повинен мати певні

особливості (його корпус повинен бути виготовлений з легованих конструкційних сталей, а рукоятка – з благородних порід дерев; він повинен мати заводську маркіровку, товарний знак, а також пластинку, на якій гравірується прізвище, ім'я, по батькові нагородженого), в той час як ВЗВ “Вогнепальна зброя” може бути будь-яка вогнепальна зброя (пістолет, револьвер та мисливська вогнепальна зброя, що має заводське маркування і товарний знак).

Отже, за формальними ознаками державна нагорода «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» та відомча заохочувальна відзнака “Вогнепальна зброя” відрізняються, проте за предметом являють собою вогнепальну зброю. Проте юридична відмінність за формальними ознаками дозволяє встановити різний правовий режим нагородження ними.

Так, державна нагорода «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» встановлюється для нагородження офіцерського складу Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також Державної спеціальної служби транспорту, Бюро економічної безпеки України, поліцейських та державних службовців, які мають офіцерське звання, за визначні заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть (стаття 9 Закону № 1549-III) [15].

ВЗВ “Вогнепальна зброя” нагороджуються:

військовослужбовці за визначні заслуги в забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтриманні високої бойової готовності військ (сил), зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав та свобод людини і громадянина, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть (абзац другий пункту 2 розділу I Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя» [18]);

поліцейські за виняткові заслуги у сфері забезпечення національної безпеки, за розкриття особливо тяжких злочинів, затримання особливо небезпечних озброєних злочинців, за виявлені честь, доблесть та самопожертву під час рятування життя громадян у разі ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та в особливий період (абзац третій пункту 2 розділу I Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя» [18]);

військовослужбовці за визначні заслуги в забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтриманні високої бойової готовності військ (сил), зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав та свобод людини і громадянина, за бездоганну

багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть (стаття 33 розділу II Дисциплінарного статуту Збройних Сил України) [20];

співробітники-військовослужбовці Служби безпеки України, у тому числі звільнені з військової служби в запас або у відставку, за визначні заслуги в забезпеченні обороноздатності України, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав та свобод людини і громадянина, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового (службового) обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть (пункт 2 розділу I Положення про відомчу відзнаку Служби безпеки України «Вогнепальна зброя», затверджене наказом Служби безпеки України № 127 від 13 травня 2020 року) [22];

військовослужбовці інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також громадяни України, звільнені з військової служби в запас або у відставку, за сприяння у вирішенні покладених на Службу безпеки України завдань, визначні заслуги в забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтриманні високої бойової готовності військ (сил), зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав та свобод людини і громадянина, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть (пункт 2 розділу I Положення про відомчу відзнаку Служби безпеки України «Вогнепальна зброя», затверджене наказом Служби безпеки України № 127 від 13 травня 2020 року [22]);

військовослужбовці, на яких поширюється дія Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, а також громадяни, які звільнені з військової служби у відставку або у запас з правом носіння військової форми одягу, за визначні заслуги в забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтриманні високої бойової готовності військ (сил), зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав та свобод людини і громадянина, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть (пункт 2 розділу I Положення про відомчі заохочувальні відзнаки УДО “Вогнепальна зброя” і “Холодна зброя”, затверджене наказом Управління державної охорони України № 115 від 16 лютого 2021 року [23]).

Порівняння підстав нагородження вогнепальною зброєю як державною нагородою, так і ВЗВ переконує, що вони майже однакові: значні заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть. Особливі підстави нагородження вогнепальною зброєю передбачено для поліцейських (за розкриття особливо тяжких злочинів, затримання особливо небезпечних озброєних злочинців, за виявлені честь, доблесть та самопожертву під час рятування життя громадян у разі ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та в особливий період). Отже, аналіз підстав нагородження

вогнепальною зброєю як державною нагородою, так і ВЗВ свідчить про відсутність змістовної диференціації в цьому питанні.

До суб'єктів, які можуть отримати вогнепальні зброю як державну нагороду, відносяться особи офіцерського складу Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також Державної спеціальної служби транспорту, Бюро економічної безпеки України, поліцейських та державних службовців, які мають офіцерське звання. До суб'єктів, які можуть отримати вогнепальні зброю як ВЗВ, відносяться військовослужбовці, на яких поширюється дія Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, а також громадяни, які звільнені з військової служби у відставку або у запас з правом носіння військової форми одягу, поліцейські, співробітники-військовослужбовці Служби безпеки України, у тому числі звільнені з військової служби в запас або у відставку, військовослужбовці інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також громадяни України, звільнені з військової служби в запас або у відставку. Отже, суб'єкти, які можуть отримати вогнепальні зброю як державну нагороду, істотно обмежені у порівнянні з суб'єктами відомчого нагородження.

Нагородження державною нагородою «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» провадиться на підставі указу Президента України (стаття 5 Закону № 1549-III [15]).

Нагородження ВЗВ “Вогнепальна зброя” проводиться на підставі:

рішення Міністерства внутрішніх справ України, яке оформлюється наказом (пункт 2 розділу II Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя» [18]);

рішення Міністра внутрішніх справ щодо застосування такого заохочення, яке оформлюється наказом (пункт у статті 8 Дисциплінарного статуту Національної поліції України [19]);

рішення Міністра оборони України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні утворені відповідно до законів України військові формування, яке оформлюється наказом (стаття 33 розділу II Дисциплінарного статуту Збройних Сил України [20]);

рішення Голови Служби безпеки України, яке оформлюється наказом (пункт 4 розділу I Положення про відомчу відзнаку Служби безпеки України «Вогнепальна зброя», затверджене наказом Служби безпеки України № 127 від 13 травня 2020 року [22]);

рішення начальника Управління державної охорони України, яке оформлюється наказом (пункт 3 розділу II Положення про відомчі заохочувальні відзнаки УДО “Вогнепальна зброя” і “Холодна зброя”, затверджене наказом Управління державної охорони України № 115 від 16 лютого 2021 року [23]).

Отже, державна нагорода «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» вручається на підставі централізованого, персоніфікованого рішення глави держави – Президента України, яке оформлюється указом, що забезпечує високий рівень публічного контролю, правової легітимності та державного статусу нагороди.

ВЗВ “Вогнепальна зброя” видається на підставі рішення керівника міністерства, служби, органу, яке оформлюється внутрішнім наказом.

При цьому, в Положенні про відомчі заохочувальні відзнаки, затвердженому Указом Президента України від 30 травня 2012 року № 365/2012 (далі – Положення про відомчі заохочувальні відзнаки), не визначається ні такого виду відомчих заохочувальних відзнак як «Вогнепальна зброя», ні осіб, які можуть ними відзначатися.

Отже, наявна правова колізія – суперечність норм Дисциплінарних статутів Національної поліції України, Збройних сил України і Положень про відомчі заохочувальні знаки Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Управління державної охорони України, які передбачають такий вид заохочень як ВЗВ “Вогнепальна зброя” і визначають правові підстави їх вручення, з нормами Положення про відомчі заохочувальні відзнаки, де такого виду відомчих заохочувальних відзнак як “Вогнепальна зброя” не передбачено. Усунення цієї колізії можливо шляхом внесення змін до Положення про відомчі заохочувальні відзнаки, якими буде розширено перелік видів відомчих заохочувальних відзнак такою ВЗВ як «Вогнепальна зброя».

Підсумовуючи зазначене, констатуємо:

за формальними ознаками державна нагорода «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» та відомча заохочувальна відзнака “Вогнепальна зброя” відрізняються, хоча за своєю матеріальною природою являють собою один предмет – вогнепальну зброю;

наявність юридичного розмежування між державними та відомчими нагородами вогнепальною зброєю свідчить про існування двох окремих правових режимів, які регламентують порядок нагородження, правові підстави та суб’єктний склад учасників процедур нагородження;

правові підстави в обох правових режимах значною мірою збігаються, оскільки у центрі обох – визнання визначних заслуг у сфері обороноздатності, національної безпеки, охорони прав і свобод громадян, служби у правоохоронних органах;

процедура нагородження вогнепальною зброєю як державною нагородою є значно більш формалізованою, публічною та підзвітною, оскільки відбувається на підставі указу Президента України. Натомість відомче нагородження вогнепальною зброєю здійснюється на підставі внутрішніх рішень керівництва міністерств або відомств, що унеможлиблює належний суспільний контроль і створює ризики непрозорості.

правовий режим нагородження державною нагородою «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» та відомчою заохочувальною відзнакою “Вогнепальна зброя” відрізняється за складом суб’єктів та об’єктів нагородження, які у процедурі нагородження вогнепальною зброєю як державною нагородою істотно обмеженні у порівнянні з процедурою відомчого нагородження;

наявна у сучасному правовому регулюванні нагородження вогнепальною зброєю правова колізія (суперечність норм Дисциплінарних статутів Національної поліції України, Збройних сил України і Положень про відомчі заохочувальні знаки Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України,

Служби безпеки України, Управління державної охорони України, які передбачають такий вид заохочень як ВЗВ “Вогнепальна зброя” і визначають правові підстави їх вручення, з нормами Положення про відомчі заохочувальні відзнаки, де такого виду відомчих заохочувальних відзнак як “Вогнепальна зброя”) можливо шляхом внесення змін до Положення про відомчі заохочувальні відзнаки, якими буде розширено перелік видів відомчих заохочувальних відзнак такою відзнакою як «Вогнепальна зброя».

Література

1. Богатирь В. Вогнепальна зброя у нагороду: скільки її видає МВС і за що. *Юридична газета*. 08.09.2023. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/vognepalna-zbroya-u-nagorodu-skilki-yiyi-vidae-mvs-i-za-shcho.html>
2. Постанова Верховного Суду у справі № 826/5046/16 від 21 серпня 2019 року. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83756872>
3. Верховний Суд: Прізвища нагороджених іменною зброєю є «інформацією з обмеженим доступом». *Центр доступу до публічної інформації*. URL: <https://dostup.org.ua/news/publications/verkhovnyi-sud-vyznav-prizvishcha-nahorodzhenykh-imennoiu-zbroieiu-informatsiiei-z-obmezhnym-dostupom>
4. Пістолет Пашинського як символ української еліти: аналітична стаття з даними про масштаби нагородної зброї, 19.01.2017. *DW.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/стала-відома-кількість-розданої-нагородної-зброї/a-37188058>
5. Найєм М. «Білий список» Луценка: розслідування про нагородження зброєю у 2005–2006 роках, 26.11.2006. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2006/11/26/3181805>
6. Дей М. О. Державні нагороди, як найвища форма правового заохочення. *Право і безпека*. 2005. № 45. С. 129–133.
7. Ковбас І. В. Нагородна справа в Україні: адміністративно-правове дослідження: монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 420 с.
8. Коритько Д. Г. Нагородне право: стан дослідження проблематики. *Держава і право*. 2009. Вип. 44. С. 82–87.
9. Майдебуря А. М. Державні нагороди України в світлі Закону «Про державні нагороди України». *Актуальні проблеми держави і права*. 2001. Вип. 12. С. 251–257.
10. Зубцов О. Нормативно-правове регулювання порядку носіння, застосування і зберігання штатної, нагородної, спортивної, травматичної та мисливської зброї. *Матеріали Міжнародного форуму «Правове регулювання обігу зброї» м. Київ, 12 квітня 2024 року*. URL: https://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2024/08/Збірник_матеріалів_Міжнародного_форуму_Правове_регулювання_обігу.pdf
11. Бокій О. М. Адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні: монографія. Одеса: ОДУВС, 2012. 244 с.
12. Кузніченко С. О. Теоретичні проблеми визначення мети та об’єкта адміністративно-правового режиму обігу зброї в Україні. *Право і суспільство*. 2010. № 6. С. 122–127.
13. Курінний Є. Адміністративно-правова регламентація нагородження вогнепальною зброєю в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2021/67.pdf
14. Положення про державні нагороди Української СРСР, затверджене Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 7 травня 1981 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1870-10#Text>
15. Про державні нагороди України : Закон України від 16 березня 2000 року № 1549-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1549-14#Text>
16. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 року № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>

17. Положення про відзнаку Президента «Іменна вогнепальна зброя», затверджене Указом Президента України від 29 квітня 1995 року № 341/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/95#Text>

18. Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затверджене наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 травня 2022 року № 306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0548-22#Text>

19. Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>

20. Дисциплінарний статут Збройних сил України, затверджений Законом України від 24 березня 1999 року № 551-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>

21. Положення про відомчу заохочувальну відзнаку Міністерства оборони України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затверджене наказом Міністерства оборони України № 693 від 23 жовтня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1963-12#Text>

22. Положення про відомчу відзнаку Служби безпеки України «Вогнепальна зброя», затверджене наказом Служби безпеки України № 127 від 13 травня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0486-20#Text>

23. Положення про відомчі заохочувальні відзнаки УДО «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затверджене наказом Управління державної охорони України № 115 від 16 лютого 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0287-21#Text>

24. Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Головного управління розвідки Міністерства оборони України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затверджене наказом начальника Головного управління розвідки Міністерства оборони України (з основної діяльності) від 25 листопада 2020 року № 146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1216-20#Text>

25. Положення про відомчі заохочувальні відзнаки, затверджене Указом Президента України від 30 травня 2012 року № 365/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2012#Text>

Анотація

Рядінська В. О., Седнів Ю. В. Проблеми правового регулювання нагородження вогнепальною зброєю в Україні. – Стаття.

Стаття присвячена комплексному аналізу проблем правового регулювання нагородження вогнепальною зброєю в Україні та обґрунтуванню шляхів їх подолання. У контексті зростання суспільної критики до інституту нагородження вогнепальною зброєю, зокрема через збільшення відомчої ініціативи в цьому питанні, автором проаналізовано нормативно-правові акти, що регламентують нагородження вогнепальною зброєю як видом державних нагород, так і відомчих відзнак. Визначено, що за формальними ознаками державна нагорода «Відзнака “Іменна вогнепальна зброя”» та відомча заохочувальна відзнака «Вогнепальна зброя» відрізняються, хоча за своєю матеріальною природою являють собою один предмет – вогнепальну зброю. Підкреслено, що наявність юридичного розмежування між державними та відомчими нагородженнями вогнепальною зброєю свідчить про існування двох окремих правових режимів, які регламентують порядок нагородження, правові підстави та суб'єктний склад учасників процедур нагородження. Вказано, що правові підстави в обох правових режимах значною мірою збігаються, проте процедура нагородження вогнепальною зброєю як державною нагородою є значно більш формалізованою, а відомче нагородження вогнепальною зброєю здійснюється на підставі внутрішніх рішень керівництва міністерств та відомств, що перешкоджає забезпеченню належного контролю в цій сфері і створює ризики непрозорості. Наголошено, що правовий режим державного та відомчого нагородження вогнепальною зброєю відрізняється за складом суб'єктів та об'єктів нагородження. Виявлено нормативні колізії, аргументовано необхідність внесення змін до чинного законодавства.

Ключові слова: вогнепальна зброя, нагородна зброя, держані нагороди, відомчі заохочувальні відзнаки, правове регулювання.

Summary

Riadinska V. O., Siedniev Yu. V. Problems of legal regulation of awarding firearms in Ukraine. – Article.

The article is devoted to a comprehensive analysis of the problems of legal regulation of awarding firearms in Ukraine and the justification of ways to overcome them. Against the backdrop of growing public criticism of the institution of awarding firearms, particularly due to the increasing departmental initiative in this matter, the author analyzes legal and regulatory acts governing the awarding of firearms as a form of both state awards and departmental distinctions. It is established that, in terms of formal features, the state award "Distinction 'Named Firearm'" and the departmental incentive distinction "Firearm" differ, although in their material nature they represent the same object – a firearm. It is emphasized that the legal differentiation between state and departmental awards involving firearms indicates the existence of two distinct legal regimes that regulate the procedure, legal grounds, and composition of subjects involved in the awarding process. It is noted that while the legal grounds under both regimes largely coincide, the procedure for awarding firearms as a state award is considerably more formalized, whereas departmental awarding is carried out based on internal decisions of ministries and agencies, which hinders the proper implementation of public oversight and creates risks of non-transparency. It is underlined that the legal regimes of state and departmental awarding of firearms differ in terms of eligible subjects and objects. Normative inconsistencies are identified, and the necessity of introducing amendments to the current legislation is substantiated.

Key words: firearm, award weapon, state awards, departmental incentive distinctions, legal regulation.